

Kranjsko.

Metodična obravnava 85. berilne vaje v „Tretjem Berilu“.

Govoril pri okrajni učiteljski konferenciji v Litiji v 18. dan sept. P. Gross, učitelj v Zagorju.

(Dalje.)

Učitelj nadaljuje: Tako smo do sedaj narisali tek Save po Gorenjskem do Zagorja; zdaj pa bomo načrtali še drugo reko, to je Krko na Dolenjskem in bomo ogledali ondašnje kraje. Iz Ljubljane gremo po veliki cesti proti jugovzhodu. Po večurnem hodu čez Ljubljansko ravnino pridemo navkreber na vrh hriba Peščenjaka. Ko gremo po strmi veliki cesti navzdol, pridemo v znožji v mestice Višnjagora. Tu mimo teče potoček Višnjica, ki je prvi pritok reke Krke. Velika cesta gre od Višnjegore mimo St. Vida in Trebnega proti Novemu Mestu, a mi jo ukrenemo vstric Zatičine za potokom Višnjico po drugi cesti na desno proti izviru Krke, ki se za vasjo Krka kot velik tok valí izpod skale. Zaznamovajte tukaj mesto Višnjagora s krožcem in imenom ter zraven načrtajte tek Višnjice in izvir Krke tako-le! Po čezdalje bolj razširjevajoči se dolini vije se počasi rakov polna Krka proti jugovzhodu, in mi pridemo poleg nje najprvo v trg Žužemburg in potem v vas Dvor, ker je tovarna za litje železa. Zaznamovajte tek Krke tako-le! Od tu gremo po cesti navkreber proti jugu in potem po višavi mimo Suhekrajine dalje proti mesticu Kočevje. Tu je sedež c. k. okrajnega glavarstva in pa nižje latinske šole ali spodnje gimnazije. Ljudje govoré nemški, ker so se njih predniki iz Nemškega v te kraje naselili. Naredite tu le krožec s piko v sredi in zraven imé Kočevje. Od Kočevja pelje ena cesta med hribovitim a dobro obdelanim svetom proti severozahodu skozi trg Ribnico in Turjak proti Ljubljani. Tukaj naredite krožec in zraven imé Ribnica! Druga cesta iz Kočevja pa pelje po hribovitem svetu proti jugozahodu v lepo nižavje z vinskimi goricami v mesto Črnomelj, kjer je sedež c. k. okrajnega glavarstva. Naredite tukaj krožec s piko in zraven imé Črnomelj! Od todi pridemo po lepi cesti proti severozahodu v čedno mestice Metliko, kjer teče Kranjsko proti Hrvatski mejoča reka Kolpa. Obrnemo se iz Črnomlja po drugi cesti proti severu, čez visoke hribe ter pridemo zopet v Krško nižavje pri Toplicah, kjer nam Krka od Dvora naproti priteče. Podaljšajte črto Krko znamujočo in naredite mali krožec in imé Toplice! Tukaj izvira kakor krop gorka voda, kamor se vsako leto mnogo ljudi hodi kopat in zdraviti. Tu se zavije Krka proti vzhodu, ter pridemo ob njej v največje dolensko mesto v Novo Mesto ali Rudolfovo, katero je ustanovil Rudolf IV. Tu je c. k. okrajno glavarstvo, prošnja in pa višja gimnazija. Zaznamovajte tako-le tek Krke od Toplic do tukaj in zraven naredite krožec s piko in ime Rudolfovo! Še preden je Krka do Rudolfovega pritekla, dotekla jo je Temenica, ki onkraj Wagensperga izvira in po dvakratnem ponikanji se v zemljo, v Krko izliva. Tako-le jo narisajte! Od tu se vije Krka dalje proti vzhodu in nizki holmci z vinskimi goricami se izpremené v čez dalje širjo Kostanjeviško ravnino, ter se izliva v Savo, ki meji Kranjsko proti Štajerski. Podaljšajte črto Krko znamujočo do tukaj, in tu pa naredite mali križec in zraven imé Kostanjevica!

Tu se peljemo po železnici po štajerski meji vstric Save proti severozahodu in pridemo v mesto Krško. Tu je sedež dež. c. k. okrajnega glavarstva in pa meščanska šola. Naredite tako-le črto za zaznamek Save, in tu pa krožec s piko in imé Krško! Od tu se peljemo ob Savi dalje in pridemo vstric župnije Boštanj, kjer se na desni rečica Mirna v Savo izliva. Tako-le črto Savo znamujočo podaljšajte in Mirno pririsaite! Od tu se peljemo dalje do Zidanega Mosta, kjer se na levi strani iz Štajerske pritekajoča Savina v Savo izliva. Tukaj ogrska železnica nehá in jo nadaljuje iz Šta-

jerske pridša južna železnica. Ko se še malo peljemo, vidimo na desni Save najvišjo do-
lenjsko goro Kum, 1217 m in slednjič dospemo v svojo župnijo Zagorje. Podaljšajte
in sklenite črto Savo znamenjučo in tū s senčjem zaznamovajte Kum!

Zdaj imamo še tek vodá na Notranjskem zaznamovati. Ko smo šli iz Zagorja proti
Ljubljani, smo videli Ljubljaničo, ki se izliva v Savo. Ta reka priteče pri trgu Vrhniki
izpod zemlje in teče po veliki ravnini in skozi Ljubljano do Save. Tako-le jo narisajte
in zraven krožec in imé Verhnika! Da ta reka nima tukaj svoj prvi izvir, vam bom
pozneje pokazal. — Ker pelje pri Vrhniki tudi južna železnica od Ljubljane pridša mimo,
se lahko peljemo do postaje Logatec, kjer je tudi sedež c. k. okrajnega glavarstva. Za-
znamovajte ga tukaj s krožcem in imenom Logatec. Od tod pelje tudi velika cesta proti
jugu in se zavije proti severozahodu med visoke hribe v snažno mestice Idrija, kjer
pridni rudarji v podzemeljskih jamah kopljejo živo srebro. Tū izvira na jugozahodu
reka Idrijca in se vije dalje proti severozahodu iz dežele, kjer se na Goriškem v Sočo
izliva. Naredite tako-le črto reko Idrijco znamenjučo in zraven krožec s piko in besedo
Idrija!

Ako se peljemo po železnici iz Logatca proti jugu, se pripeljemo na postajo Rakek.
Od tukaj pelje velika cesta proti jugu, ki pripelje v Cérknico in znamenito Cérkniško
jezero, katero je po zimi rib polno, po leti pa se največ vode izgubi po ponikvah, da
tamkajšnji ljudje letne pridelke sejejo in travo kosé! Daleč na jugu pa štrlí notranjski
velikan Snežnik 1796 m sivo glavo kvišku. Tako-le zaznamovajte jezero, in tukaj le
Snežnik ter zapišite zraven imeni!

Od postaje Rakek se po železnici dalje proti jugovzhodu pripeljemo v Postojino.
Tū je sedež c. k. okrajnega glavarstva in blizu zraven imenitna podzemeljska jama s
prelepim, bliščečim kapnikom. Naredite tū krožec in zraven imé Postojina! Od Postoj-
jine dalje po železnici pridemo na postajo Sv. Peter. Tū blizu izvira Pivka, ki teče
od juga proti severu in za Postojino pod zemljo ponikne ter še le pri Planini kot re-
čica Unec na svetlo pride ter po kratkem teku zopet ponikne, pa pri Vrhniki kot
Ljubljaniča na dan privrè. Tako-le jo načrtajte! Od Postojine pelje vozna cesta proti
severozahodu v gorko Ipavsko dolino. Tū izvira izpod visoke gore Hrušice reka Ipav-
ščica, ki od trga Ipava po lepi dolini teče na Primorsko v Sočo. Tako-le jo narisajte
in tū naredite krožec in imé: Ipava! — V Sv. Petru gre ena železnična proga proti
jugu, in pridemo na postajo Bistrica. Tū srečamo rečico z imenom Reka, ki iz ju-
govzhodne strani priteče ter se ob meji Kranjske proti severozahodu valí, dokler v škoc-
jansko jamo ob kranjski meji ne ponikne. Tako-le jo načrtajte in zraven še krožec in
imé Bistrica!

(Konec prih.)

Šolski vrt.

Ko sem v jeseni minolega leta videl, koliko veliko jabolk so ljudje iz Kranjske v
inostranstvo prodali, in so, kakor se poroča, zauje še čez pol milijona goldinarjev vzpre-
jeli, sem si mislil: Ali niso zraven slavne c. k. kmetijske družbe, g. g. duhovnikov in
nekaterih posestnikov tudi učitelji k povzdigi te stroke kmetijstva kolikor toliko s teo-
retičnim in dejanskim poukom pri mladini, kakor tudi z vneanjem odrastlih za sadjar-
stvo, pripomogli. Spominjam se, da so že v moji mladosti nekateri učitelji na svojih in
tudi na šolskih vrtih s poukom v sadjarstvu se bavili. Res, da vrti niso bili veliki in
zdanjim zahtevam primerni, a poučevalo se je v njih, in nauk o sadjarstvu, ki ga je
prejšnji rod vzprejel, širil se je čezdalje in se širi še zdaj. A ker svet v vseh strokah